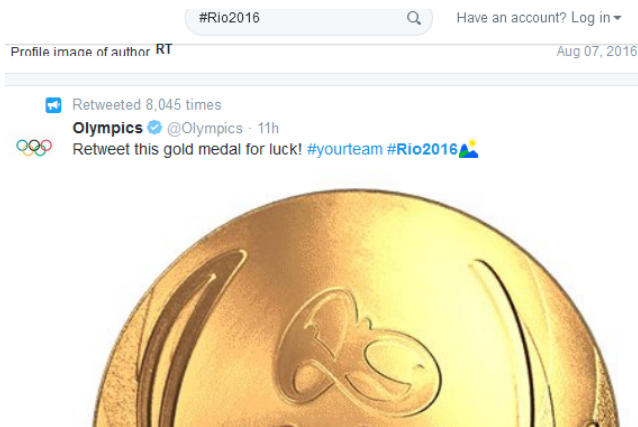

پیشنهاد هشتگ در سیستم‌های میکرو بلاگ توسط بردار موضوعی: مورد کاربرد توئیتر

میرسامان تاج‌بخش و جمشید باقرزاده

شکل ۱: مطالب مرتبط با هشتگ #Rio2016

یک یا چند برچسب زده شود و کلمات مهم آن پست معلوم شوند. علاوه بر افزودن مفهوم، کاربران جهانی نیز می‌توانند اخبار منتشر شده با یک هشتگ خاص را لحظه به لحظه جویا باشند. به طور مثال شکل ۱ نشانگر اخبار و مطالب مربوط به #Rio2016 می‌باشد که مربوط به المپیک ۲۰۱۶ برزیل است. این اخبار در تاریخ ۷ آگوست ۲۰۱۶ از سیستم جست‌وجوی توئیتر گرفته شده‌اند.

از کاربردهای مهم هشتگ در امر دسته‌بندی و خوشه‌بندی مطالب کاربران است بدین صورت که کاربران می‌توانند با مشخص کردن کلمات مهم مطالبشان توسط هشتگ، موضوعات و برچسب‌های کلی آنها را نمایان کنند. البته دو چالش عمده در بحث مفهوم هشتگ (و یافتن مفهوم پست به واسطه آنها) و پیشنهاد آنها موجود است که توضیح داده می‌شود: (۱) ساختار خود هشتگ‌ها ناهمگون است: محدودیت ۱۴۰ کاراکتری در توئیتر، کاربران را مجبور کرده تا بعضی از کلمات و یا هشتگ‌ها را به صورت ناموزون استفاده کنند. مثلاً در مجموعه داده استفاده شده در این تحقیق برای هشتگ #followfriday شکل‌های دیگری مانند #ff #f4f #followfriday #unfollowfriday و #followfrida عمده‌ای در فرایند تحلیل و داده‌کاوی هشتگ به وجود می‌آورد. (۲) اکثریت پست‌ها هشتگ ندارند: کاربران توئیتر کمتر از هشتگ استفاده می‌کنند. مطالعات مختلف نشان داده که اکثر مطالب منتشر شده توسط کاربران هشتگ ندارند [۳] و [۴].

برای رفع این مشکلات تکنیک‌هایی نیز استفاده گردیده که در بخش کارهای مرتبط توضیح داده شده است. بعضی از محققان با تغییر روش‌های مرسوم پردازش زبان طبیعی چون TF-IDF سعی کرده‌اند که مشکل ۱ و ۲ را حل نمایند. برخی دیگر به روش‌های یافتن شباهت معنایی رو آورده‌اند تا بتوانند مجموعه هشتگ‌هایی چون مجموعه مثال

چکیده: با معرفی وب ۲.۰، داده‌های ایستا که در وب ۱.۰ وجود داشتند، حالت ساخت یافته‌تری به خود گرفتند. ویکی‌ها، بلاگ‌ها، شبکه‌های اجتماعی و سیستم‌های بوک‌مارکینگ اجتماعی مثال‌هایی از آن هستند که کاربران در آنها محتوا تولید می‌کنند. یکی از مشکلات تولید محتوا توسط کاربر، عدم یکپارچگی محتوای تولید شده می‌باشد که باعث تولید داده‌های ناهمگون شده و اجرای الگوریتم‌ها و تکنیک‌های کامپیوتری را دشوار می‌سازد. راه حل وب ۲.۰ برای کاهش اثر این مشکل، استفاده از هشتگ (تگ) برای مطالب منتشر شده توسط کاربر است که خود کاربر به مطالب منتشر شده خود، تگ می‌زند. این راهکار در میکرو بلاگ‌هایی چون توئیتر کم‌کاران رفع نشده است چرا که کاربران با محدودیت کاراکتری (۱۴۰ کاراکتر برای هر توئیت) مواجه هستند و ممکن است تعداد کاراکترهای محتوا باعث شود که برخی کاراکترهای هشتگ در پست نباشد. در این مقاله سعی شده تا با استفاده از روش تخصیص دیریکله نهفته و نمونه‌برداری Gibbs فروریخته، مشکل پیشنهاد هشتگ در محیط ناهمگون توئیتر رفع شود. پیشنهاد هشتگ بر روی ۸۳۹۶۷۴۴ توئیت به زبان انگلیسی پیاده‌سازی و در آزمایش‌های مختلف بین ۱ تا ۵ مرتبط‌ترین هشتگ پیشنهاد شده است. نتایج در حالات مختلف دقت بالای ۲۰٪ و فراخوانی بالای ۴۵٪ را نشان می‌دهد که نشانگر افزایش دقت از ۳٪ به ۲۱٪ و افزایش فراخوانی از ۳۲٪ به ۴۶٪ در مقایسه با دقیق‌ترین روش بررسی شده پیشنهاد هشتگ توسط LDA بدون تغییر، توسط نویسندگان است.

کلیدواژه: سیستم‌های توصیه‌گر، توصیه هشتگ، بردار موضوعی، تخصیص دیریکله نهفته، نمونه‌برداری Gibbs، میکرو بلاگ، توئیتر.

۱- مقدمه

شبکه اجتماعی توئیتر به عنوان یکی از پرطرفدارترین میکرو بلاگ‌های اجتماعی، نقش عمده‌ای در جهان دارد. به طور مثال تأثیر توئیتر در روند انقلاب مصر قابل انکار نمی‌باشد [۱]. یکی از علل موفقیت این شبکه انتقال لحظه‌ای اخبار است که کاربران می‌توانند محتوای مورد نظر خود را تولید کرده و در صفحه خود نشر دهند. پیروان آن کاربر نیز از مطلب منتشر شده مطلع می‌شوند و می‌توانند آن را مجدداً در شبکه تشکیل شده از پیروان خود باز نشر دهند. کاربران برای اضافه کردن مفهوم و دسته‌بندی هرچه بیشتر مطالب منتشر شده خود از مفهوم هشتگ استفاده می‌کنند. هشتگ کلماتی در متن توئیت است که با # شروع شده و شامل حروف و اعداد می‌تواند باشد [۲]. استفاده از هشتگ منجر می‌شود تا بر هر مطلب

این مقاله در تاریخ ۲ اردیبهشت ماه ۱۳۹۷ دریافت و در تاریخ ۵ آبان ماه ۱۳۹۷ بازنگری شد.

میرسامان تاج‌بخش، دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران، (email: ms.tajbakhsh@urmia.ac.ir).

جمشید باقرزاده (نویسنده مسئول)، دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران، (email: j.bagherzadeh@urmia.ac.ir).

شده است. چرا که الگوریتم اصلی LDA بر متون بزرگ نتیجه بهتری نسبت به متون کوتاه (مانند توئیت‌های موجود در توئیتر) دارد. بنابراین سعی شده با تغییر روش پیشنهاد هشتم دقت روش LDA بدون تغییر در متون کوتاه بیشتر شود. بدین منظور روش انتخاب توئیت‌های مشابه و طبعاً هشتم برای پیشنهاد به توئیت خاص، نوآوری دوم مقاله است که ذائقه شخصی کاربر را نیز دخالت داده است. کارهای پیشین فرایند یافتن توئیت‌های مشابه و پیشنهاد هشتم را با در نظر گرفتن ذائقه عمومی و بدون در نظر گرفتن ذائقه شخصی کاربر اعمال کرده‌اند که با مشکل ۱ سازگاری ندارد و طبعاً نمی‌توانند مشکل ۱ را حل کنند. این مقاله چند هدف دارد: ۱) پیشنهاد هشتم در حین نگارش توئیت، ۲) پیشنهاد هشتم برای توئیت‌های نگارش شده بدون هشتم و ۳) یافتن شبیه‌ترین توئیت‌ها به ازای هر توئیت.

ساختار مقاله که در ادامه آورده شده به صورت زیر است: در بخش دوم کارهای مرتبط با پیشنهاد هشتم در محیط‌های میکرو بلاگ توضیح داده شده است. بخش سوم به توضیح روش تخصیص دیریکله نهفته و نحوه ایجاد بردار موضوعی و نوع استفاده از آن در روش پیشنهادی می‌پردازد. در بخش چهارم نتایج به دست آمده تحلیل شده با دیگر روش‌ها مقایسه شده‌اند. بخش پنجم نیز شامل نتیجه‌گیری و کارهای آینده است.

۲- کارهای پیشین

در این بخش در ارتباط با کارهای مرتبط با پیشنهاد هشتم در شبکه‌های اجتماعی و روش‌های مختلف بر اساس مدل‌سازی موضوعی صحبت شده است. بحث اصلی پیشنهاد هشتم مرتبط با سیستم‌های پیشنهاددهنده است [۱۲] تا [۱۴]. در کاری که توسط نویسندگان این مقاله صورت گرفته است از روش Semantic Vector که گسترش یافته روش TF-IDF به صورت معنایی است، جهت یافتن توئیت‌های مشابه و پیشنهاد هشتم استفاده شده است [۱۵].

از طرف دیگر بحث مدل‌سازی موضوعی در زمینه‌های مختلف کاربرد دارد [۱۶] و همچنین در میکرو بلاگ‌ها نیز مورد بررسی فراوان قرار گرفته است. Melis و Saveski با مطرح کردن مشکلات LDA^۱ در فضای محدود توئیتر، با جمع‌بندی توئیت‌ها، مکالمات، کاربران و هشتم‌ها، سعی در تشکیل سندهای بزرگ‌تر^۲ و رفع مشکل ۱۴۰ کاراکتری هر سند در توئیتر کرده‌اند [۵].

در کار دیگری، Mehrotra و همکاران نیز با دیدگاه مشابهی سعی در تجمیع توئیت‌ها کرده‌اند ولی در این کار با محاسبه شباهت کسینوسی هر توئیت هشتم‌دار با توئیت‌های بدون هشتم، مجموعه سند خود را بزرگ‌تر کرده‌اند. جهت وزن‌دهی بردار هر توئیت از راهکار TF-IDF استفاده کرده‌اند [۶]. در کار دیگر نیز روش‌های LDA، AT و ART در توئیتر به صورت اعمال هر یک از روش‌ها بر یک توئیت و یا اعمال بر روی تجمیع چندین توئیت بررسی شده‌اند. در روش ایشان نیز از هشتم جهت دسته‌بندی توئیت‌ها استفاده شده است [۷].

کارهای توضیح داده شده در ادامه در حوزه پیشنهاد هشتم بر اساس روش LDA بدون تغییر می‌باشند. در این کارها، تمرکز بر یافتن توئیت‌های مشابه با هر توئیت و پیشنهاد هشتم بر اساس آن شباهت بوده است. کارهای جدیدتر، بر اساس دسته‌بندی خود توئیت‌ها و پیشنهاد هشتم‌های آن دسته، متمرکز هستند. در یکی از این کارها، گودین و

زده شده Follow Friday را در یک دسته بیندازند. عده‌ای دیگر نیز از روش‌های احتمالی (موسوم به روش‌های مبتنی بر LDA) برای این منظور استفاده کرده‌اند.

روش‌های احتمالی (مبتنی بر LDA) بدین صورت کار می‌کنند که متون مشابه از نظر معنا و مفهوم به صورت بدون ناظر^۱ در یک دسته قرار می‌گیرد و معمولاً پست‌ها و هشتم‌های یک دسته، معنی مشابهی داشته و یا در ارتباط با موضوع خاصی صحبت می‌کنند. جهت پیشنهاد هشتم از روش LDA جهت دسته‌بندی متون استفاده می‌شود. پس از دسته‌بندی متون بدون هشتم نیز دسته‌بندی شده و از هشتم‌های آن دسته به آنها پیشنهاد می‌شود. Melis و Saveski با اعمال LDA در توئیتر و پیشنهاد هشتم به پست‌های بدون هشتم، یک سیستم پیشنهاد هشتم را توسعه داده‌اند [۵]. به طور مشابه در [۶] نیز نویسندگان سعی کرده‌اند که با اختصاص برجسب و دسته‌بندی توئیت‌ها، هشتم پیشنهاد دهند.

مشکل عمده موجود در استفاده از روش‌های مبتنی بر LDA در سیستم‌هایی مثل توئیتر در این است که چون اندازه توئیت‌ها (سندها) کوتاه است، دسته‌بندی متون با دقت کمی انجام می‌شود. همین کمبود دقت منجر می‌شود که هشتم‌های مناسبی پیشنهاد نشوند و طبعاً دقت سیستم پیشنهاددهنده پایین باشد. به علاوه در این گونه سیستم‌ها، معمولاً هر سند را متعلق به یک موضوع در نظر می‌گیرند در حالی که ممکن است کاربر در ارتباط با بیش از یک موضوع در داخل سند بنویسد. طبعاً برای پیشنهاد هشتم به توئیت‌هایی که فقط یک موضوع برای آنها در نظر گرفته شود، هشتم‌های همان موضوع پیشنهاد می‌شود، در صورتی که ممکن است یک متن به موضوعات مختلفی متعلق باشد و طبعاً از هشتم یک موضوع خاص استفاده نخواهد کرد. به عبارتی در این گونه موارد هشتم پیشنهادی از یک موضوع خاص، بر اساس ذائقه عمومی کاربران بوده و ذائقه یک کاربر محسوب نمی‌شود، چرا که آن موضوع خاص بر اساس نظرات عمومی کاربران تشکیل شده و ذائقه شخصی کاربر در فرایند پیشنهاد هشتم دخیل نبوده است.

بنابراین می‌توان از هشتم‌های موضوعات مختلف برای پیشنهاد هشتم به توئیت‌های بدون هشتم استفاده کرد. ایده مورد بررسی در این مقاله چنین است که هر توئیت به صورت برداری از درصد تعلقات به موضوعات مختلف در نظر گرفته می‌شود که خود این نیز منجر به پیشنهاد هشتم از دسته‌های مختلف می‌گردد. با این روش می‌توان هشتم‌های مناسب را برای توئیت‌ها پیشنهاد کرد که طبعاً می‌تواند مشکل ۱ را بهبود بخشیده و دقت سیستم‌های پیشنهاددهنده هشتم را افزایش دهد. به عبارت دیگر هشتم‌هایی پیشنهاد می‌شوند که بر اساس ذائقه فردی بوده (و نه فقط ذائقه عمومی) و نتایج بهتری ارائه می‌دهد.

در ارتباط با مشکل ۲ که شرایط را سخت‌تر نیز می‌کند چرا که اکثریت پست‌ها هشتم نداشته و از آنها نمی‌توان جهت یادگیری سیستم و استفاده در LDA بهره برد. لذا پیشنهاد هشتم باید به صورت هدفمند بوده و برای دستیابی به نتایج قابل قبول بر اساس ذائقه فرد باشد.

راه حل پیشنهادی در دیگر مقالات بررسی شده در بخش کارهای پیشین [۵] تا [۱۱] چنین است که ابتدا دسته‌بندی را روی داده‌ها انجام داده و سپس کلمات برجسته هر دسته را پیشنهاد می‌دهند که این کلمات حاصل ذائقه عمومی کاربران است.

نوآوری این کار، افزودن ذائقه فرد در روند پیشنهاد هشتم بر اساس یافتن توئیت‌هایی با موضوع مشابه است که در بخش سوم توضیح داده

2. Latent Dirichlet Allocation

3. Tweet Polling

1. Unsupervised

۱-۲) به ازای هر کلمه (w_i) از سند (d):
 ۱-۲) یکی از موضوعات از توزیع سند (θ_d) انتخاب می‌شود (z_i).
 ۲-۱-۲) بر اساس موضوع منتخب (z_i) سند، کلمه جدیدی از توزیع (ϕ_{z_i}) انتخاب شده و در سند (d) جای گیرد.
 در نهایت این فرایند، کلمات مرتبط در یک گروه ظاهر می‌شوند. در اینجا متغیرهای نهفته ϕ_k, θ_d, z_i بوده و متغیر آشکار کلمات دیده شده می‌باشند. هدف محاسبه (۱) خواهد بود. w, z, θ, ϕ حالت کلی متغیرهای اشاره شده در قسمت ۱-۳ هستند

$$p(z, \theta, \phi | w) = \frac{p(w, z, \theta, \phi)}{p(w)} \quad (۱)$$

متأسفانه (۱) به راحتی قابل محاسبه نمی‌باشد چرا که $p(w)$ در دست نیست. جهت حل چنین احتمالاتی روش‌هایی وجود دارد که یکی از این روش‌ها، روش نمونه‌برداری Gibbs است که در ادامه توضیح داده شده است. شکل ۲ گراف احتمالی متغیرهای فرایند دیریکله را نمایش می‌دهد. در این شکل دو عامل در تعیین احتمال اختصاص کلمه (w) به هر یک از موضوعات، تأثیرگذار است: (۱) توزیع احتمالی موضوعی کلمه در دیگر اسناد که با ϕ نشان داده شده است. (۲) توزیع احتمالی موضوعی کلمه در هر سند که با θ نمایش داده شده است. البته از روی توزیع هر سند، به ازای w_i انتخاب شده از آن سند، موضوعی نمونه‌برداری می‌شود که با z_i نمایش داده می‌شود و در کل، بردار z بر تعیین موضوع بردار w تأثیر اصلی را دارد.

۳-۳ روش نمونه‌برداری Gibbs

در این الگوریتم که یک روش از MCMC^۱ است، جهت محاسبه توابع احتمالی که فرم مشخص ندارند استفاده می‌گردد. جهت محاسبه (۱) می‌توان از روش نمونه‌برداری Gibbs استفاده کرد، ولی ۲ متغیر θ و ϕ بر اساس متغیر z قابل محاسبه هستند چرا که در صورت مشخص بودن موضوع هر کلمه (z_i)، دو متغیر (۱) موضوع سند (θ_d) و (۲) توزیع موضوعی کلمات (ϕ_k)، قابل محاسبه می‌باشد. بنابراین این دو متغیر می‌توانند از فرایند محاسبه حذف شوند و در نتیجه می‌توان از نمونه‌برداری Gibbs فروپاشی^۲ استفاده کرد. بدین ترتیب محاسبه (۱) به صورت محاسبه $p(w, z) / p(w)$ خواهد بود. البته طی این شرایط می‌توان به جای محاسبه $p(w, z) / p(w)$ فقط قسمت صورت کسر را محاسبه کرد چرا که داریم

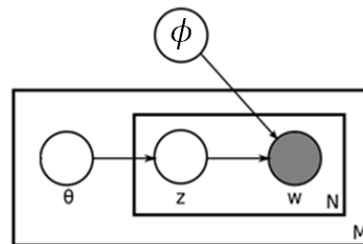
$$\frac{p(w, z)}{p(w)} = \frac{p(w, z)}{\sum_{all z} p(w, z)} \sim p(w, z)$$

فرایند اثبات در (۲) تا (۴) ذکر شده‌اند

$$p(w, z) = p(w | z) \times p(z) \quad (۲)$$

$$p(w_i | z = j) = \int p(w_i | z, \phi) p(\phi) d\phi = \frac{n_j^{w_i} + \beta}{n_j + W\beta} \quad (۳)$$

با توجه به این که متغیر ϕ توزیع دیریکله دارد، انتگرال محاسبه شده امید ریاضی توزیع دیریکله می‌باشد که در آن $n_j^{w_i}$ تعداد دفعاتی است که کلمه

شکل ۲: گراف احتمالی فرایند دیریکله.

همکارانش از LDA جهت دسته‌بندی و موضوع‌بندی توئیت‌ها استفاده کرده‌اند. بعد از اتمام دسته‌بندی به ازای هر توئیت جدید، دسته و در نتیجه موضوع آن توئیت پیدا شده و محتمل‌ترین هشتگ‌های همان موضوع به آن توئیت پیشنهاد داده می‌شود [۸]. در این کار کلمات محتمل هر موضوع به هر توئیت پیشنهاد داده شده است. در [۹] تا [۱۱] هشتگ در مدل احتمالی وارد شده و پس از اعمال مدل دیریکله نهفته، احتمال اختصاص هشتگ‌ها به یک پست حساب می‌شوند.

مشکل موجود در کارهایی که از روش‌های مبتنی بر LDA استفاده می‌کنند، تمرکز بر یک دسته است. به طور مثال هر توئیت الزاماً هنگام پیشنهاد هشتگ، بایستی متعلق به یک دسته باشد و اصل اساسی روش LDA که تعلق احتمالی به هر دسته است در نظر گرفته نمی‌شود. نوآوری این تحقیق در استفاده از تعلق توئیت به موضوعات مختلف جهت پیشنهاد هشتگ می‌باشد که جزئیات روش پیشنهادی در بخش ۳ آمده است.

۳-۲ ادبیات موضوع

در این بخش جزئیات روش تخصیص دیریکله نهفته و نحوه استفاده از آن در تشکیل بردار موضوعی شرح داده می‌شود.

۱-۳ توزیع دیریکله

توزیع دیریکله، یک توزیع پیوسته ریاضی است که حالت گسترده توزیع بتا می‌باشد. یکی از کاربردهای این توزیع در مقاردهی اولیه فرایندهای احتمالی بیزی است. عملکرد کلی بدین ترتیب است که در ابتدا یک بردار از اعداد تصادفی با اندازه مشخص تولید می‌شود. اگر اعداد انتخابی بردار، یکسان باشند توزیع دیریکله یکنواخت و در غیر این صورت غیر یکنواخت نامیده می‌شود. اعداد تصادفی بردار در بازه [۰،۱] نرمال‌سازی می‌گردند. سپس به ازای هر نمونه‌گیری تصادفی، یک عدد تصادفی در بازه [۰،۱] انتخاب می‌شود که این عدد نشانگر یکی از حالات فضای بین [۰،۱] است که توسط بردار تقسیم شده است. کاربرد این توزیع در مقاردهی اولیه روش تخصیص نهفته دیریکله می‌باشد.

۲-۳ تخصیص نهفته دیریکله

روش تخصیص نهفته دیریکله یک روش بدون نظارت جهت دسته‌بندی متون و تخصیص کلمات و سندها می‌باشد [۱۷]. در این روش هر سند به صورت مجموعه‌ای از کلمات در نظر گرفته می‌شود که در فرایند دیریکله، کلمات مرتبط و در یک حوزه را به صورت بدون ناظر دسته‌بندی می‌کند. ورودی این روش سندها (d) و موضوعات (k) موجود در کل اسناد است. مدل مولد این فرایند به صورت زیر است:

(۱) به ازای هر موضوع یک توزیع دیریکله ایجاد می‌شود (ϕ_k) که بیانگر میزان تعلق هر کلمه به موضوع k است.

(۲) به ازای هر سند (d) یک توزیع دیریکله ایجاد می‌شود (θ_d) که این توزیع بیانگر تعلق سند (d) به هر موضوع است.

1. Markov Chain Monte Carlo
 2. Collapsed Gibbs Sampling

که در عبارت بالا E_j^d نمایانگر احتمال عضویت سند d به موضوع j می‌باشد. تشکیل بردار معنایی برای هر توئیت در (۶) آورده شده است

$$TV(d) = \langle E_1^d, E_2^d, \dots, E_{|K|}^d \rangle \quad (6)$$

در این شرایط هر توئیت به یک بردار عددی قابل نگاشت است. جهت یافتن شباهت دو بردار از فاصله کسینوسی استفاده شده که جواب مناسبی در مسئله پیشنهاد هشتگ در میکرو بلاگ‌ها دارد [۱۹]. فاصله کسینوسی برای دو بردار مفروض TV_1 و TV_2 طبق (۷) قابل محاسبه است. طبق (۷) فاصله دو بردار بین -1 و $+1$ خواهد بود که -1 تفاوت کامل و $+1$ شباهت کامل را نشان خواهد داد. به سبب این که عناصر بردار موضوعی را احتمالات تشکیل می‌دهند و این که مقدار احتمال عددی بین 0 و 1 است، بنابراین امکان وجود عدد منفی در بردار موضوعی وجود ندارد. از این رو در فاصله کسینوسی استفاده شده، عدد 0 تفاوت کامل و عدد $+1$ شباهت کامل را نشان خواهد داد

$$Sim(TV_1, TV_2) = \frac{TV_1 \cdot TV_2}{|TV_1| \times |TV_2|} \quad (7)$$

۲-۴ پیشنهاد هشتگ

جهت پیشنهاد هشتگ از روش شبیه‌ترین N توئیت استفاده شده است. در این روش به ازای هر توئیت، N توئیتی که بیشترین شباهت را دارند، پیدا شده و هشتگ‌های آنها پیشنهاد داده می‌شود. شباهت هر دو توئیت بر اساس (۷) پس از اعمال روش LDA قابل محاسبه خواهد بود. در سیستم پیشنهادی تحلیل حساسیت بر $N \in \{1, \dots, 5\}$ انجام شده و نتایج هر یک به دست آمده است. فرایند کلی پیشنهاد هشتگ در روش پیشنهادی در شکل ۳ قابل مشاهده می‌باشد. خانه‌های با رنگ قرمز نوآوری‌های این مقاله هستند.

ایده نوی مقاله شامل تشکیل بردار معنایی و یافتن شباهت بر اساس بردار معنایی مربوط می‌باشد بدین صورت که بردار معنایی تشکیل شده می‌تواند شباهت توئیت‌ها را به صورت میزان تعلق به دسته‌های مختلف بسنجد.

۳-۴ داده

برای اعمال روش پیشنهادی، از داده استفاده شده در [۲۰] استفاده گردیده و در ابتدا متن خالص توئیت‌ها جداسازی شده است. طی این فرایند ۶۱۷۳۲۹۶۹ توئیت از ۱۴۷۹۰۹۹ کاربر به دست آمده که به طور متوسط هر کاربر ۴۱۷ توئیت داشته است. سپس توئیت‌هایی که حداقل یک هشتگ در متنتان بوده است از توئیت‌هایی که هیچ هشتگی نداشته‌اند جدا شده‌اند چرا که توئیت‌های بدون هشتگ در پیشنهاد هشتگ و ارزیابی سیستم قابل استفاده نخواهند بود. به علاوه توئیت‌های بازنشر شده که متن دقیقاً یکسانی دارند و منجر به عدم کارایی سیستم پیشنهاد هشتگ می‌شوند نیز حذف شده‌اند. طی این فرایند ۱۲۳۰۹۹۱۱ توئیت به دست آمد. به طور تقریبی ۲۰٪ توئیت‌ها حداقل یک هشتگ داشته‌اند. سپس جهت پیشنهاد هشتگ، توئیت‌هایی انتخاب شده‌اند که به زبان انگلیسی باشند. این قضیه از آن جنبه اهمیت دارد که مدل LDA بر روی داده‌هایی با یک زبان می‌تواند نتیجه بهتری داشته باشد. طی این فرایند نیز ۸۳۹۶۷۴۴ توئیت باقی ماند. برای ارزیابی نیز ۸۰٪ داده‌ها برای یادگیری و ۲۰٪ نیز برای ارزیابی به صورت تصادفی انتخاب شدند. این

شکل ۳: فرایند کلی پیشنهاد هشتگ در روش پیشنهادی.

w_j به موضوع j اختصاص داده شده و n_j^w تعداد کل کلماتی است که در موضوع j هستند. ثابت β برای جلوگیری از صفر شدن صورت و مخرج استفاده می‌شود. ثابت W نیز تعداد کل کلمات موجود در سندها است

$$p(z=j) = \int p(z|\theta)p(\theta)d\theta = \frac{n_j^d + \alpha}{n^d + K\alpha} \quad (4)$$

در (۴) نیز امید ریاضی توزیع θ که توزیعی دیریکله است، محاسبه شده و ثابت α جهت جلوگیری از صفر شدن و ثابت K تعداد موضوعات است. متغیر n_j^d نمایانگر تعداد کلماتی است که در توئیت d آمده و متعلق به موضوع j هستند. همچنین متغیر n^d نمایانگر تمامی کلمات موجود در توئیت d است.

الگوریتم Gibbs تضمین می‌کند که پارامترهای w, θ, z, ϕ به درستی صورت تخمین زده خواهند شد. در نتیجه به ازای هر کلمه، در هر یک از سندها، احتمالات تخصیص آن کلمه به هر یک از موضوعات محاسبه می‌شود. در پایان محاسبات، پارامترهای w, θ, z, ϕ تقریب زده خواهند شد [۱۸].

۴-۲ روش پیشنهادی

در این بخش در ارتباط با بردار موضوعی بحث می‌شود که بر اساس ذائقه کاربر، توئیت‌های مشابه را شناسایی کرده و بر اساس آنها هشتگ پیشنهاد خواهد شد.

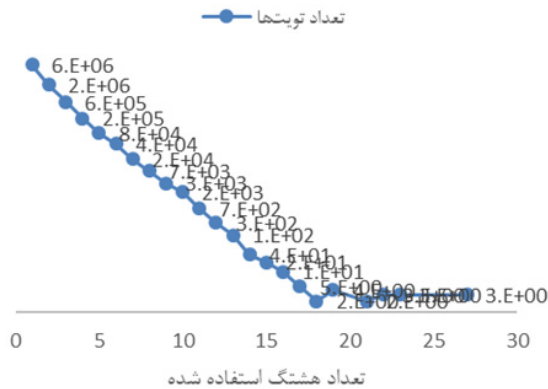
۴-۱ بردار موضوعی (TV)

جهت تشکیل بردار موضوعی هر توئیت، ابتدا مدل bag of words بر روی توئیت‌ها اعمال شده است. در این مدل، هر توئیت به صورت مجموعه‌ای از کلمات در نظر گرفته می‌شود. جزئیات بیشتر درباره تصفیه توئیت‌ها در بخش ۳-۴ (داده) آورده شده است. پس از آماده‌سازی داده‌ها با اعمال روش LDA بر روی داده‌ها با تعداد موضوع مشخص، میزان تعلق هر توئیت به هر یک از موضوعات قابل محاسبه می‌باشد. در اجرای روش مذکور، تعداد موضوعات به صورت تصادفی از ۲۰۰۰ تا ۱۶۰۰۰ در نظر گرفته شده است

$$K = \{2000, 4000, 6000, 8000, 10000, 12000, 14000, 16000\}$$

بدین ترتیب در هر اجرای روش LDA، برای هر توئیت یک بردار با تعداد موضوعات تعیین شده در نظر گرفته می‌شود و هر خانه بردار با میزان تعلق آن سند به موضوع در نظر گرفته می‌شود که در (۵) نحوه محاسبه آمده است. به عبارت دیگر خواهیم داشت

$$E_j^d = p(K_j | d) = \frac{n_j^d}{n^d} \quad (5)$$

شکل ۵: تعداد توئیت‌ها با تعداد هشنگ مشخص [۲۰].

نزدیک‌ترین توئیت مقایسه می‌گردد و لذا یک الگوریتم چینش^۳ نیز اضافه می‌شود. هر توئیت با دیگر توئیت‌ها مقایسه شده و در صورتی که شباهتش بیشتر از شباهت‌های یافته‌شده باشد در لیست توئیت‌های کاندید قرار می‌گیرد. این روش چینش (چینش سریع) مرتبه اجرایی $O(m)$ دارد که به فرایند پیشنهادی اضافه می‌شود. در نتیجه زمان کلی روش پیشنهادی $O(n^2 km + m)$ خواهد بود که زمان الگوریتم چینش در مقابل زمان LDA قابل چشم‌پوشی است.

۵-۱ پارامترهای ارزیابی

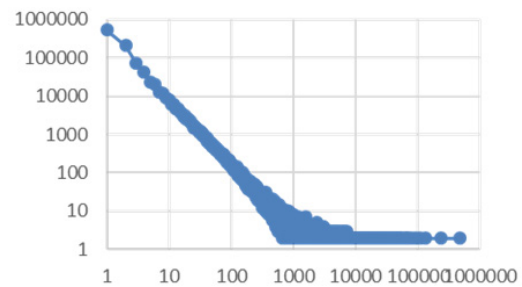
پارامترهای ارزیابی استفاده‌شده در این مقاله، شامل دقت، فراخوانی و f-score است و هر یک از این معیارها نشان‌دهنده میزان صحت پیشنهاد برای توئیت می‌باشد. در ارزیابی نتایج، هشنگ به توئیت‌هایی پیشنهاد شده که خود دارای هشنگ هستند یعنی ۲۰٪ توئیت‌های آزمایشی در هر مرحله دارای هشنگ بوده‌اند. البته هشنگ خود توئیت در فرایند پیشنهاد دخیل نبوده و در خارج از سیستم نگهداری شده است. بعد از پیشنهاد، هشنگ‌های پیشنهادی با هشنگ‌های موجود خود توئیت مقایسه شده‌اند و با بررسی صحت هشنگ‌های پیشنهادی، سیستم پیشنهاد هشنگ مورد ارزیابی قرار گرفته است.

هشنگ‌های پیشنهادی و هشنگ‌های موجود در پست، ۴ حالت نسبت به هم می‌توانند داشته باشند که در جدول ۱ نشان داده شده که در آن TP نشان‌دهنده True Positive یا همان هشنگ‌هایی است که هم توسط سیستم پیشنهاد شده‌اند و هم در خود توئیت موجود هستند. FP نشان‌دهنده False Positive است که توسط سیستم پیشنهاد داده شده ولی در توئیت موجود نیستند. FN معادل False Negative است و به معنی هشنگ‌هایی است که در توئیت هستند ولی پیشنهاد نشده‌اند. TN معادل True Negative بوده و نشانگر هشنگ‌هایی است که در توئیت موجود نیستند و توسط سیستم نیز پیشنهاد داده نشده است. با این تفاسیر هر یک از معیارهای ارزیابی قابل تعریف به صورت ریاضی می‌باشند.

تعریف ریاضی معیار دقت (P) در (A) و تعریف معیار فراخوانی (R) در (۹) آورده شده است. در حقیقت دقت میزان درستی هشنگ‌های پیشنهادی را نشان می‌دهد و فراخوانی میزان هشنگ‌هایی که بایستی پیشنهاد شوند. معیار F-Score که در (۱۰) آورده شده نیز ترکیب میانگین معکوس این دو پارامتر است و وقتی مقدار بالاتری می‌گیرد که هر دو معیارها عدد بالایی داشته باشند [۲۱]

$$P = \frac{TP}{TP + FP} \quad (۸)$$

3. Sort Algorithm

شکل ۴: تعداد تکرار هشنگ‌های استفاده‌شده [۲۰].

جدول ۱: معیارهای اندازه‌گیری سیستم پیشنهادی.

	هشنگ‌های غیر موجود در توئیت	هشنگ‌های موجود در توئیت
هشنگ‌های پیشنهادی	FP	TP
هشنگ‌های غیر پیشنهادی	TN	FN

کار ۵ مرتبه صورت گرفته و نتایج به صورت میانگین نتایج به دست آمده از هر مرحله آورده شده‌اند. نهایتاً به ازای هر یک از توئیت‌های باقیمانده ۱ تا ۵ توئیت با بیشترین شباهت به دست آمده و هشنگ‌های آنها پیشنهاد شده است.

۵- تحلیل نتایج

در این بخش نتایج به دست آمده تحلیل خواهند شد. کار ارائه‌شده با روش پیشنهادی محتمل‌ترین هشنگ‌ها که در [۸] آورده شده و در بین کارهای بررسی‌شده که از روش LDA بدون تغییر استفاده کرده‌اند، بهترین نتیجه را داده است و روش SV^۱ [۱۵] مقایسه شده و نتایج به دست آمده بهبود در پیشنهاد هشنگ را نشان می‌دهد. نتایج نشان‌دهنده این است که کارایی روش SV بهتر یا یکسان با محتمل‌ترین هشنگ مشابه بوده و دقت روش پیشنهادی TV^۲ بالاتر از دو مورد دیگر است. همچنین لازم به ذکر است که نتایج روش [۸] و [۱۵] در شکل‌های ۷ تا ۹ تأیید می‌شود چرا که در [۸] از معیار مستقیم دقت و یا بازخورد استفاده نشده است ولی در حالت پیشنهاد ۵ هشنگ، درصد پیشنهاد ۱ هشنگ صحیح از همه بالاتر، سپس پیشنهاد ۲ هشنگ صحیح، سپس ۳ هشنگ صحیح، سپس ۴ هشنگ صحیح و پیشنهاد ۵ هشنگ تقریباً برابر با صفر می‌باشد.

شکل ۴ نمایش‌دهنده تعداد تکرارهای هشنگ‌ها است. به عبارت دیگر محور Y نمایش‌دهنده تکرار هشنگ و نمودار X تعداد هشنگ‌هایی است که این مقدار تکرار داشته‌اند. به طور مثال ۵۲۹۲۴۹ هشنگ وجود دارند که فقط یک بار تکرار شده‌اند. چنانچه در شکل نیز مشهود است این توزیع power law است که تگ‌های یک بار استفاده شده بیشترین تعداد و تگ‌هایی که بیشترین استفاده را دارند، کمترین تکرار را دارند.

در روش پیشنهادی و دیگر روش‌ها، مرحله خوشه‌بندی از مراحل ثابت می‌باشد. در دیگر روش‌ها [۸] تا [۱۱] مرحله پیشنهاد هشنگ فقط شامل خوشه‌بندی توئیت مورد بحث است. زمان اجرای روش LDA از مرتبه $O(n^2 km)$ است که در آن m تعداد توئیت‌ها (سندها)، k تعداد موضوعات و n نیز تعداد کل کلمات می‌باشد. ولی در روش [۱۵] و روش کنونی، بردار TV (و SV در روش [۱۵])، هر توئیت با بقیه توئیت‌ها جهت یافتن

1. Semantic Vector

2. Topic Vector

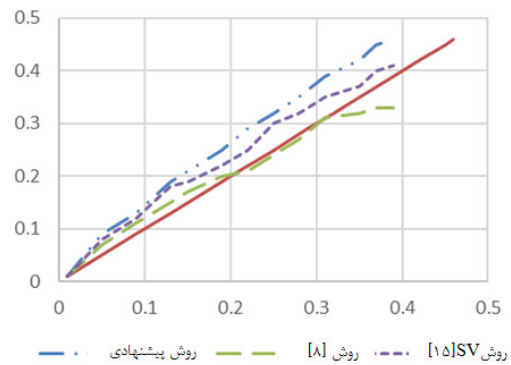
شباهت توئیت‌ها کاربرد دارد، در حالی که از LDA استفاده کرده است. به عبارتی با اینکه روش LDA در مدل سازی متون کوتاه با مشکل مواجه است، ولی نحوه استفاده از نتایج LDA در روش TV باعث ایجاد تغییرات قابل ملاحظه در نتایج بوده است. با این که روش LDA بدون تغییر نتایج مناسبی برای متون کوتاه ندارد و در شکل‌ها نشان داده شده است، روش TV توانسته نتایج بسیار بالاتری در مقایسه با دیگر روش‌ها بدهد. افزایش حدود ۲۵٪ در F-Score مؤید این قضیه می‌باشد.

۶- نتیجه‌گیری و کارهای آینده

در این مقاله، روشی مبتنی بر Latent Dirichlet Allocation ارائه شده که جهت پیشنهاد هشنگ در محیط‌های میکرو بلاگ کاربرد دارد. با استفاده از تکنیک یافتن شبیه‌ترین N توئیت و پیشنهاد هشنگ‌های آنها بر روی ۸ میلیون توئیت واقعی از سیستم توئیت، نتیجه این بوده که سیستم پیشنهادی بهتر از روش مرسوم پیشنهاد محتمل‌ترین هشنگ جوابگو است. جهت پیشنهاد از تعداد موضوع ۲۰۰۰ تا ۱۶۰۰۰ استفاده شده که بهترین جواب در ۸۰۰۰ موضوع بوده است. نتیجه، افزایش حدود ۲۵٪ F-Score پیشنهاد هشنگ در مقایسه با دیگر روش‌های LDA برای پیشنهاد هشنگ است که عدد مناسبی می‌باشد. علت پایین بودن عددی نتایج شامل یکتا بودن اکثر هشنگ‌ها و کوتاه بودن متن توئیت و استفاده کاربر از هشنگ‌های مختلف برای نشان دادن یک مفهوم می‌باشد که همین دقت پایین نیز از دیگر سیستم‌ها ۲۵٪ بهتر جواب داده است. در روش پیشنهادی فقط توئیت‌های یک زبان (انگلیسی) مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه این کار می‌توان از روش‌های دیگر مدل‌سازی موضوعی چون مدل‌سازی موضوعی بر اساس زبان و مدل‌سازی موضوعی بر اساس نویسنده آزمایش شود که در این حالت می‌توان توئیت‌های چند زبان را مقایسه کرد. به علاوه تشخیص تعداد موضوع نیز می‌تواند ادامه کار باشد که از روش‌های HDA می‌توان برای تشخیص خودکار تعداد موضوعات استفاده کرد.

مراجع

- [1] N. Eltantawy and J. B. Wiest, "Social media in the Egyptian revolution: reconsidering resource mobilization theory," *International J. of Communication*, vol. 5, no. 1, 18 pp, 2011.
- [2] D. Laniado and P. Mika, "Making sense of twitter," in *Proc. 9th Int. Semantic Web Conf., ISWC'10*, pp. 470-485, Shanghai, China, 7-10 Nov. 2010.
- [3] E. Otsuka, S. A. Wallace, and D. Chiu, "Design and evaluation of a twitter hashtag recommendation system," in *Proc. of the 18th International Database Engineering & Applications Symposium*, pp. 330-333, Yokohama, Japan, 7-9 Jul. 2014.
- [4] J. Hillebrand, *Twitter Hashtag Analysis: Do People Really Use Them?*, 08 Aug 2016, <https://www.quintly.com/blog/2014/08/twitter-hashtag-analysis/> [Accessed 8 Aug. 2016].
- [5] D. A. Melis and M. Saveski, "Topic modeling in twitter: aggregating tweets by conversations," in *Proc. 10th Int. AAAI Conf. on Web and Social Media, ICWSM'16*, pp. 519-522, Cologne, Germany, 17-20 May 2016.
- [6] R. Mehrotra, S. Sanner, W. Buntine, and L. Xie, "Improving LDA topic models for microblogs via automatic tweet labeling and pooling," in *Proc. of 36th Annual ACM Special Interest Group on Information Retrieval Conf., SIGIR'13*, pp. 889-892, Dublin, Ireland, 28 Jul.-1 Aug. 2013.
- [7] N. F. N. Rajani, K. McArdle, and J. Baldridge, "Extracting topics based on authors, recipients and content in microblogs," in *Proc. of the 37th Int. ACM SIGIR Conf. on Research & Development in Information Retrieval, SIGIR'14*, pp. 1171-1174, New York, NY, USA, 6-11 Jul. 2014.
- [8] F. Godin, V. Slavkovic, W. De Neve, B. Schrauwen, and R. V. Walle, "Using topic models for twitter hashtag recommendation," in *Proc. of the 22nd Int. Conf. on World Wide Web, WWW'13 Companion*, pp. 593-596, New York, NY, USA, 13-17 May 2013.

شکل ۶: نمودار ROC.

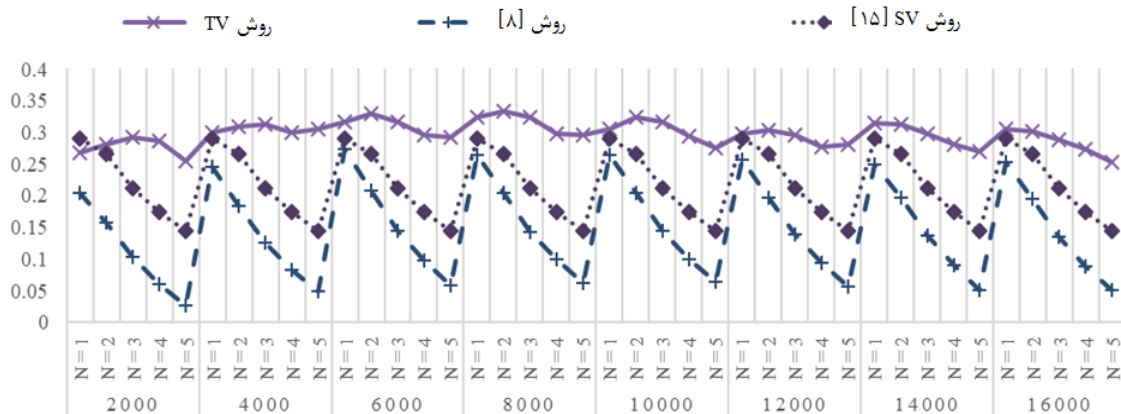
$$R = \frac{TP}{TP + FN} \quad (9)$$

$$F - Score = \frac{2 \times P \times R}{P + R} \quad (10)$$

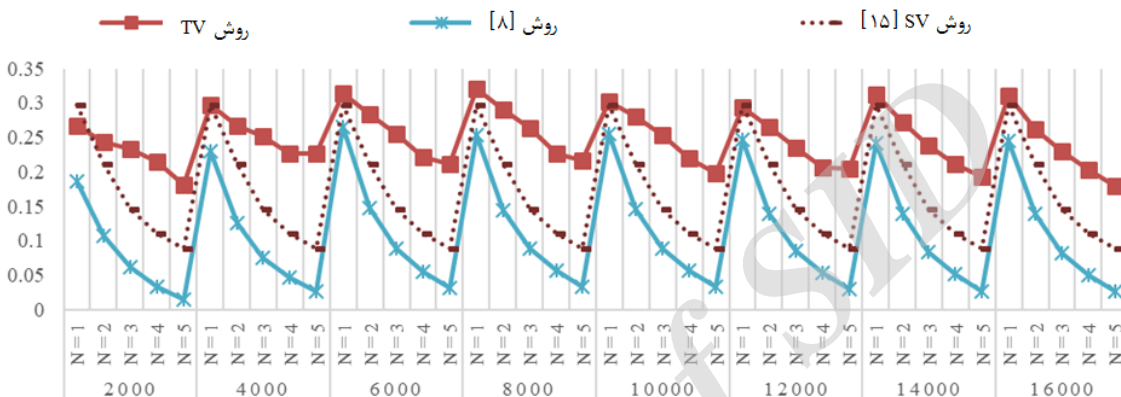
۲-۵ ارزیابی روش پیشنهادی

نمودار ROC در شکل ۶ نیز نشانگر تشخیص بهتر هشنگ‌های اشتباه است و آنها را به کاربر پیشنهاد ندهد و طی این حالت نتایج در شکل‌های ۷ تا ۹ آورده شده است. چنانچه در شکل ۷ مشاهده می‌شود، دقت سیستم پیشنهادی بالاتر از دقت محتمل‌ترین هشنگ است. هنگامی که فقط یک هشنگ پیشنهاد داده می‌شود، روش محتمل‌ترین هشنگ جواب بهتری نسبت به سیستم پیشنهادی دارد. علت این است که کاربرانی که فقط از یک هشنگ استفاده می‌کنند، یا از هشنگ‌های منحصر به فرد استفاده می‌کنند که در دیگر توئیت‌ها استفاده نشده و یا از هشنگ‌های بسیار مشهور استفاده می‌کنند که اکثر کاربران از آنها استفاده کرده‌اند. مورد اول در شکل ۴ قابل مشاهده است چرا که تعداد هشنگ‌هایی که یک بار استفاده شده‌اند بسیار بالاست. به عبارت دیگر هشنگ‌هایی در داده موجود هستند که یک بار استفاده شده‌اند و این باعث کاهش دقت خواهد شد چرا که مشابه این هشنگ حتی توسط یک کاربر دیگر نیز استفاده نشده و این مسئله موجب می‌شود که فرایند یادگیری سیستم با مشکل مواجه شده و نتواند هشنگ‌های یک بار مصرف شده را پیشنهاد دهد. شکل ۸ نشان‌دهنده مقدار عددی دقت می‌باشد که مقدار دقت در هر سه روش به نسبت پایین است و عموماً در بازه ۰/۰۵ تا ۰/۳ می‌باشد. علت این امر نیز از مشکل روش LDA در متون کوتاه است. همچنین شکل ۹ نیز میزان عددی بازخوانی را نمایش می‌دهد که این اعداد در حدود ۰/۵ برای روش TV است و نمایشگر کارایی روش TV می‌باشد. تحت شرایطی که LDA در متون کوتاه با مشکل مواجه است، ولی توانسته بازخوانی قابل قبولی داشته باشد و تقریباً نیمی از هشنگ‌هایی که می‌بایست پیشنهاد گردند، پیشنهاد داده شده‌اند.

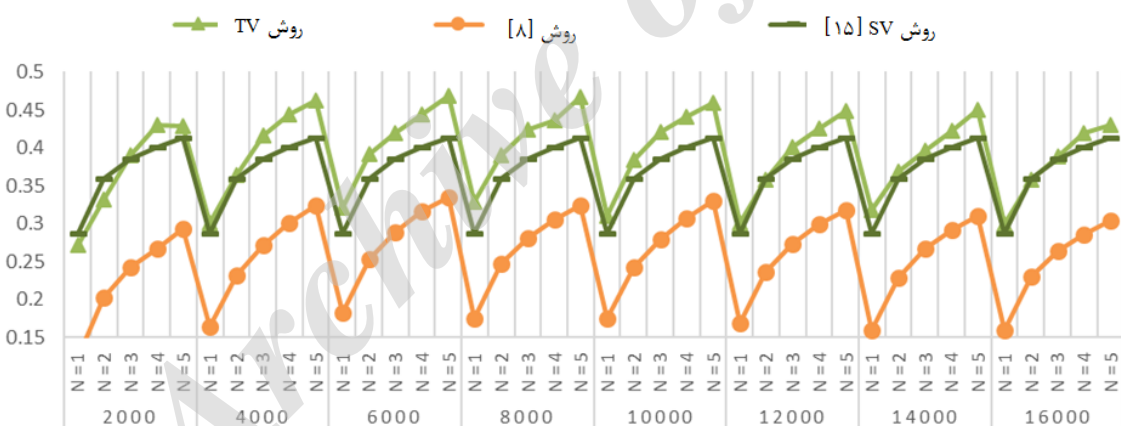
البته سیستم توئیت خود پیشنهاد می‌کند که برای هر توئیت بیش از ۲ هشنگ استفاده نشود. از این رو حداکثر ۵ هشنگ به کاربران پیشنهاد شده که از بین آنها انتخاب کنند. شکل ۵ نیز مؤید همین مورد است که حدود ۶ میلیون توئیت فقط از یک هشنگ استفاده کرده‌اند. به علاوه از شکل ۷ نیز معلوم است که بهترین نتایج در پیشنهاد ۳ تا ۴ هشنگ بوده که مانند گفته سیستم توئیت است. یعنی حدود ۳ الی ۴ هشنگ پیشنهادی یک یا دو هشنگ اصلی استفاده شده در خود توئیت بوده‌اند. البته این نتایج در نگاه اول پایین به نظر می‌رسند چرا که حداکثر دقت به ۰/۳۵ و حداکثر فراخوانی ۰/۴۶ بوده است، روش TV برای مدل‌سازی در یافتن میزان

شکل ۷: معیار F-Score روش پیشنهادی و دیگر روش‌ها.

شکل ۸: معیار دقت روش پیشنهادی و دیگر روش‌ها.

شکل ۹: معیار فراخوانی روش پیشنهادی و دیگر روش‌ها.

[15] M. S. Tajbaksh and J. Bagherzadeh, "Microblogging hashtag recommendation system based on semantic TF-IDF: twitter use case," in *Proc. 3rd International Symposium on Social Networks Analysis, Management and Security, SNAMS'16*, pp. 252-257, Vienne, Austria, 22-24 Sept. 2016.

[۱۶] م. محسنی، م. ازوجی و ر. قادری، "قطعه‌بندی تصویر مبتنی بر برش نرمالیزه گراف از دیدگاه میزان اطلاعات جداکننده،" *مجله مهندسی برق دانشگاه تبریز*، جلد ۴۶، شماره ۱، صص. ۳۱۰-۳۰۳، بهار ۱۳۹۵.

[17] D. M. Blei, A. Y. Ng, and M. I. Jordan, "Latent dirichlet allocation," *J. of Machine Learning Research*, vol. 3, no. 1, pp. 993-1022, Mar. 2003.

[18] G. Casella and E. I. George, "Explaining the gibbs sampler," *The American Statistician*, vol. 46, no. 3, pp. 167-174, Dec. 1990.

[19] E. Zangerle, W. Gassler, and G. Specht, "On the impact of text similarity functions on hashtag recommendations in microblogging environments," *Social Network Analysis and Mining*, vol. 3, no. 4, pp. 889-898, Dec. 2013.

[20] R. Li, S. Wang, H. Deng, R. Wang, and K. C. Chang, "Towards social user profiling: unified and discriminative influence model for inferring home locations," in *Proc. of the 18th ACM SIGKDD Inte.*

[9] Z. Ding, X. Huang, and Q. Zhang, "Automatic hashtag recommendation for microblogs using topic-specific translation model," in *Proc. 24th Int. Conf. on Computational Linguistics COLING'12*, pp. 265-274, Bombay, India, 11-16 Dec. 2012.

[10] J. She and L. Chen, "TOMOHA: topic model-based hashtag recommendation on twitter," in *Proc. of the 23rd Int. Conf. on World Wide Web, WWW'14 Companion*, pp. 371-372, New York, NY, USA, 07-11 Apr. 2014.

[11] Y. Gong, Q. Zhang, and X. Huang, "Hashtag recommendation using dirichlet process mixture models incorporating types of hashtags," in *Proc. of the Conf. on Empirical Methods in Natural Language Processing*, pp. 401-410, Lisbon, Portugal, 17-21 Sept. 2015.

[12] F. Ricci, L. Rokach, B. Shapira, and P. B. Kantor, *Recommender Systems Handbook*, Springer, 2011.

[13] D. Jannach, M. Zanker, A. Felfernig, and G. Fredrich, *Recommender Systems: An Introduction*, Cambridge University Press, Sep. 2010.

[۱۴] م. رجبزاده و ر. رافع، "ارائه یک سیستم توصیه‌گر ترکیبی برای تجارت الکترونیک،" *مجله مهندسی برق دانشگاه تبریز*، جلد ۴۵، شماره ۴، صص. ۸۵-۹۱، زمستان ۱۳۹۴.

جمشید باقرزاده در سال ۱۳۷۶ مدرک کارشناسی مهندسی کامپیوتر خود را از دانشگاه صنعتی شریف و در سال ۱۳۷۹ مدرک کارشناسی ارشد مهندسی کامپیوتر خود را از دانشگاه تربیت مدرس دریافت نمود. وی مقطع دکتری خود را در سال ۱۳۸۶ از دانشگاه IIT هندوستان گرفته است. پس از اتمام تحصیلات، ایشان تدریس در دانشگاه ارومیه را آغاز کرده و در سال ۱۳۹۶ ریاست دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر دانشگاه ارومیه را بر عهده داشته و عضو هیأت علمی دانشگاه ارومیه می‌باشد. زمینه‌های علمی مورد علاقه شامل موضوعاتی مانند داده کاوی، داده‌های عظیم، شبکه‌های اجتماعی، امنیت و سیستم‌های سلامت پزشکی می‌باشد.

- Conf. on Knowledge Discovery and Data Mining*, pp. 1023-1031, Beijing, China, 12-16 Aug. 2012.
- [21] J. W. Perry, A. Kent, and M. M. Berry, "Machine literature searching X Machine language, factors underlying its design and development," *American Documentation*, vol. 6, no. 4, pp. 242-254, Oct. 1995.

میر سامان تاجبخش تحصیلات خود را در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد فناوری اطلاعات به ترتیب در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۲ از دانشگاه صنعتی ارومیه و در مقطع دکتری فناوری اطلاعات در سال ۱۳۹۷ از دانشگاه ارومیه به پایان رسانده است و هم‌اکنون هیأت علمی همکار دانشکده مهندسی کامپیوتر دانشگاه صنعتی ارومیه می‌باشد. نام‌برده سابقه تدریس در حوزه داده کاوی، شبکه‌های اجتماعی و شبکه‌های کامپیوتری را در دانشگاه‌های ارومیه و صنعتی ارومیه داشته و دارد. زمینه‌های تحقیقاتی مورد علاقه ایشان عبارتند از: شبکه‌های اجتماعی، سیستم‌های توصیه‌گر، داده کاوی، داده‌های عظیم.

Archive of SID